

KULTURA-
AYDINNATMAK
CÜMNÄ TOPLULUU

“Aydınñık karannıkta
şafk eder” (İn. 1:5).

ilk gagauz gazetasi

2014

Çиçek айы

“AYDINNİK”

№ 1

НАКІКАТИН СЕСІ

КҰЛТҰРА-
АЙДЫННАТМАК
ДЖҰМНЯ ТОПЛУҰҰ

«Айдыннык каранныкта
шафк едер» (Ин. 1:5).

илк гагауз газетасы

2014

Чичек айы

Паскелля Евангелиясы:

Башта Сёз варды, Сёз Аллахтайды хем Сёз Аллахты. Башта О Аллахтайды. Хепси Онуннан курулду, Онсуз бишей курулмады. Онда ёмюр варды. Ёмюр инсан ичин айдынныкты. Айдыннык каранныкта шафк едер, караннык ону енсеямеди. Аллахтан бир адам гелди, онун ады Иоан. Гелди Айдыннык ичин такныклык етмяя, хепси инсаннар онун ашыры инансын. О кенди диилди Айдыннык, ама гелди Айдыннык ичин таныклык етмяя. Ойдур хакына Айдыннык, Ангысы бу дюннея гелян хербир адамы айдыннадэр. О Кенди бу дюннея гелди. Дюннея Онун ашыры йарадылды, ама дюннея Ону танымады. Кендикилериня гелди, кендикилери Ону каблетмеди. Ама хепси, ким Ону каблетти, ким Онун адына инанды, О изин верди оннар олсун Аллахын евлатлары, ангылары диил кандан, диил еттян хем диил адам истедииндян, ама Аллахтан дууду. Сёз адам олду, да бизим арамызда йашады, берекетлян хем хакикатлан долу. Биз Онун салтанатыны гёрдюк, ниджя Бобадан бирдуумуш Оолун салтанатыны. Иоан Онун ичин таныклык етти да бююк сеслян бёля деди: «Буйдур О, Кимин ичин хаберледим: Беним ардыма Гелян бендян таа юстюн, зеря бендян таа илери варды». Онун таманныындан хепсимиз берекет юстюня берекет каблеттик. Зеря Канон Моисей ашыры верилди, ама хайыр хем хакикат Иисус Христос ашыры гелди (Ин. 1: 1-17).

2-ci sayfa

3-cü sayfa

Паскелля

насаады

4-5 sayfa

6-7 sayfa

ПААЛЫ

ДОСТЛАР!

8 sayfa

ESKİ GAZETANIN ENİ ÖMÜRÜ

Sevgili vatandaşlar!

Bu ayozlu günnerdä, açan bütün dünnä hem yaratma metinneer ölülerdän dirilän Saabi, isteirim candan kutlamaa hepsini hem selemnemää evelki laflarlan: **HRİSTOS DİRİLDİ!**

Paskellä gecesi biz işideriz Evangeliyayı, angısı başlêêr “Başta Söz vardı” laflarınnan. Burada apostol İoan söleer Hristos için, deer Ona Söz, Angısı duudu Bobadan hepsi daymalardan ileri. Söz var nasıl aazdan hem yazılı olsun. Biz hepsimiz bileriz, nesoy zengin var folklorumuz, angısı üzlärlän yıl, aazdan-aaza olarak, yaşadı. Gagauzların dedeleri, taa Altaydakan, kullanardılar kendi yazılarını, angıları büünä kadar korundu büyük taşlarda (run yazıları). Elbetki, Balkannarda da vardı yazıları, çünkü orada da kurdular kendi devletini Dobrucada. Bucaa gelärkän, hepsini braktılar Bulgariyada. Burada başladılar eni yaşamayı.

XIX-cu asirin bitkisindä hem XX-ci asirin ilk payında Ay-Bobamız Mihail Çakir (1861-1938) çok çalıştı, ani gagauzlarda genä yazı olsun. O, üürenmiş bir adam hem popaz olarak, yoktu nasıl kalsın bir tarafta. Protoierey M.Çakir yalvardı Kişinöv arhiereyinä, ki istesin izin çıkarmaa gagauzça kıyat.

1907-ci yılın Canavar ayının 31-dä Rus Klisesinin Sinodu kabletti bir karar, angısı izin edärdi, ki Kişinövda başlasın tiparlanmaa gagauz dilindä kıyatlar, yapraklar, broşuralar. Kuruldu komisiya, angısı başladı çevirmää klisä tekstlerini. Bu komisiyanın başı hem tenzoru Mihail Çakirdi. Bu vakıt o başladı tiparlamaa “Hakikatın sesi” gazetasını, angısına taa misioner yapraa da denilärdi.

Yazık, ani 1938-ci yıldan sora, açan geçindi Aydınadıcımız, bu gazeta hiç çıkmadı. Umut ederiz, ani barabar biz dirildäbilecez ilk gagauz gazetasını da ilerledecez Ay-Bobamızın işini!

Viktor KOPUŞÇU,
“Aydınık” CT başı

ANA DİLİM – TATLI BAL

Ана дилим – татлы бал,
Салкым чичяя кокусу.
Шырасыны юклю дал
Вермиш гёмеч долусу.

Ана дилим – гёзял сес,
Маани-тюркю авасы,
Ону ишидян херкез
Доймаз, гечмяз авазы.

Ана дилим – геврек сёз,
Уйгун дизили седеф.
Юрюк фикир она ёз,
Кефимя верер хер кеф.

Онсуз хич гечмяз ачлыым,
Куру калэр масалым,
Онсуз хич олмаз саалыым,
Кысыр гезер акылым...

Дили лязым билелим,
Биз она евлат инаныз,
Дили хич кайбетмейелим,
Салт онуннан биз инсаныз!

Д. Танасоглу

DİRİLDİ HRİSTOS!

Dirildi Hristos –
Sevinsin insan,
Yaradıcıyı
Metetsin her can!

Dirildi Hristos –
Şenniktä dünnä!
Saabiyi, canım,
Sän da metinnä!

Dirildi Hristos –
Ensendi ölüm!
Hepsinä sevinç
Haberlä, sözüm!

Dirildi Hristos –
Yıkıldı cendem:
Çöktü karannık,
Oldu büyük teprem!

Dirildi Hristos –
Kesili Kurban,
Allahlı Güüdä,
Heptänayoz Kan!

Dirildi Hristos –
Sızıntı bitmüz,
Su içän herkez
Ondan vazgeçmüz!

Yortumuz kutlu,
Yortumuz ayoz!
Sevinsin insan –
Dirildi Hristos!

V. Kopaşcu

**Христос Аллахымызын салтанатлы
дирилмяк гюнюндя айозларда олан
бизим бобамыз Алтынаазлы
Иоанын, Константинопол
архиепископунун, насаады**

Еер ким инанны хем Аллахы севянся, ко хошлансын бу кямил хем шафклы йортуylan. Еер ким акыллы изметкярся, ко, севинеряк, гирсин кенди Саабисинин севинмелииня. Еер ким, оруч тутарак, чалыштгыйса, шинди ко каблетсин динар. Еер ким илк сааттан ишледийся, ко бююн каблетсин дюшян ёдяя. Еер ким ючтян сора гелдийся, ко шюкюр етмяклян севинсин. Еер ким алтыдан сора етиштгийся, хич коркмасын, зеря бишей кайбетмеер. Еер ким докузадан ойландыйса, ко бир да шюпесиз йаклашсын, бишейдян коркмайарак. Еер ким саде онбиринджи саат-

та етиштгийся, хич коркмасын кенди геч калмасы ичин, зеря хайырлы Запчы биткийи да кабледер, ниджя илкинкийи; онбиринджи саатта гелени раатландырэр, ниджя да илк сааттан ишлейени. Биткийи да хайырлээр, хем илкинкийя да савашэр; она да верер, хем буна да баашлээр; ишлери да кабледер, хем неетя да ён верер; йаптыгы да сайер, хем истедии да метедер. Онуштан хепсиниз гирин Саабимизин севинмелииня; илкинкиляр да, икинджиляр да, баашпышы кабледин. Зенгиняр хем фукааралар, барбар шенненин. Заплылар хем юшеникляр, бу гюн

йортуу бақын. Оруч тутаннар хем оручланмайннар, бююн шенненин. Софра долу, хепсиниз буйурун; бузаа бесли, кимсей чыкмасын ач; хепсиниз хошланын инанын конушуннан; хепсиниз кабледин иилик боллууну. Кимсей аалашмасын фукааралыктан, зеря джюмня Падишахлык ачылды. Кимсей ааламасын гунахлар ичин, зеря мезардан аф олмак шылады. Кимсей коркмасын ёлюмдян, зеря Куртарджынын ёлюмю бизи куртарды. О йок егги ону, онуннан сарылы олуп; О баалады джендеми, инип джендемя; аджылады ону, ангысы докунду Онун тения. Исайа да, таа илери буну билип, ююсек сеслян деди: «Джендем, - деер, - аджыланды, каршылайып

Сени ашаада». Аджыланды, зеря бошалды; аджыланды, зеря кётюленди; аджыланды, зеря ёлдюрюлдю; аджыланды, зеря дюшюрюлдю; аджыланды, зеря бааланды. О алды тени да Аллахы булду; алды ери да каршылады гёкю; алды ону, нейи гёрдю, да дюштю она, нейи гёрмеди. Нередя сенин иинян, ёлюм? Нередя сенин енсемян, джендем? Дирилди Христос, да сян дюшюрюлдюн; дирилди Христос, да шейтаннар дюштю; дирилди Христос, да ангелляр севинер; дирилди Христос, да ёмюр ерлешер; дирилди Христос, да йок бир да ёлю мезарда. Зеря ёлюлердян дирилян Христос - рааметлилерин башланкысы. Она шюкюр хем салтанат даймаларын даймаларынадак. Аминь.

BOŞUNA HODULLANACAM, ANI GAGAUZUM, UNUDARSAM ALLAHI

*Haliz bir yıldızçık,
Haliz Ay-Boba.
Var çok yıldızçık yukarda,
Ama ne sevinmâk canıma,
Ki var “bizim kişimiz” orada!
Halkım, yalvarêrım, bunu anna.*

Taa küçükkän, ana-bobalarımız üüredelâr bizi herbir işä. Yalnız brakmêêrlar, ani düşmeyelim, sakatlanmayılım, baarêrlar uzaa gitmeyelim: oynayalım evin yanında ya tokat boyunda, brakmêêrlar yaklaşalım ateşä, sivri bıçakları saklêêrlar bizdän...

Çıktıynan ana-boba tokadından kendimizä yol ayırmaa, çok kerä karşı geleriz fena işlârlän. Çok zaman düşeriz da, “sivri” laflarlan saplêêriz ta, kendimiz da kesileriz, var nicä gidelim uzaa – kaybelelim karannık daalıkta da. Ama sadem bilsäk, ani bu yolda da, nicä küçükkän, var bobamız, angısı koruyacak, nasaat verecek, çevirecek türlü fena erlerdän bizi evä – ozaman olacek taa kolay yaşamaa.

Bizim halkımızda var aydınnadıcı – Ay-Boba Mihail Çakir. Neçin bunu görmeeriz?

Biz onu hatırlamêêriz, yalvarmêêriz korusun bizi, yardım etsin yaşamamızın zor vakıdında, ama o nicä haliz boba düşüner bizim için. Hem yardım eder.

Annadayım yaşamamdan oluşu, angısı oldu 2011-ci yılda. Üürenârkenä birinci kursta Kişinövda, tutêrım aklımda – derslâr çeketmesini beklârkän, uuradık Kişinövun Armân mezarlına, çünkü o universitetin bir korpusuna pek yakındı.

Sıcak ilkyaz havasıydı. O mezarlıın meraklı, balaban fidannarının içindä ne kuytu göründüydü bizä. Dışanda uuldêêr kasaba, hepsi kaçınêr nereyisä, burada sa şamata yok, raatlık.

Geçärkenä bir yolcaazdan, siiredärkenä patretleri hem okuyarkana laapları, ansızdan gördüm bir mezarda yazı – “M. Çakir” – buna bän pek sevindim. Hiç şüpäm da yoktu, ani var nicä olsun başka Mihail Çakir. Bän pek az bilärdim onun için – sade nekadar şkolada üürendiydik, ama hiç şüpelänmärdim, ani o burada gömülüymüş. Bän rusça baardım: “Burada Mihail Çakir gömülü, o gagauz!” Ama benim dostum annamadı benim duygularımı...

Bu oluşu bän unuttuydum. Getirdim aklıma ozaman, açan attıynan göz geeri, gördüm, ne karannıkmış orada, ama varmış orada bir şafkçaaz, angısı yavaş-yavaş götürürmiş beni iilä.

Kendi yaşamasını Ay-Boba Mihail Çakir geçirmiş zaamettä – Allaha hem yakındakılarına. O çevirmiş din kiyatlarını gagauz dilinä – hazırlamış bir en önemni çiiiz halkımıza. Kendi yaşamasınnan da göstermiş, nicä läözüm izmet etmää. Neçin biz ondan örnek almêêrız?

Bän herkerä duyardım, ani bizim halkımız – küçük, ama ne gözäl, ne şeremet, çalışkan halk.

Başka laflarlan sölediynän, halkımız – nicä bir yuvacık, neredä pek kuytu hem herkerä var annaşmak, sevgi, birlik. Neredän bunnar? Bu kalitelär alınmadılar boş erdän, onnarı kimsä ekmiş. Vakıdında kırkmış, kazmış, sulamış. Ama bän bunnarı annamardım, sanardım, bezbollahi, ölä da läözüm olsun. Çakirlerin soyu kazanmışlar bizä bu iilii. Onnar koymuşlar çok kuvet, ki evlatları girgin saysınnar kendini gagauz. Onuştan boşuna hodullanacam, ani gagauzum – unudarsam Allahı, unudarsam o soyu, o insannarı, kim okadar çok çalışmış benim için.

Kristina KOÇAN

СЕВГИЛИ КАРДАШЛАР ХЕМ КЫЗКАРДАШЛАР!

Сизин елиниздя «Хакикатын сеси» газетасынын илк номери. Бу газетайы ачты бизим Айдыннадыджымыз Ай-Боба Михаил Чакир, биз да ХХІ-джи асирдя савашаджез ону илерлетмяя.

«Вар умут, ки гагаузларын културасы гидеджек исля!» – бу лафлары йазды протоиерей М. Чакир 1934-джю йылда. Еер биз гагаузсак, биз лязым палы културамызы гётюрелим илери доору, зенгиннештирелим ону. Еер бир гагаузсак, биз лязым доору коруйалым бобаларымызын инаныны, севелим Аллахы. Озаман бизим йашамамыз дооруладжек.

Паалы достлар! Не да олса, лафедин гагаузча, окуйун кийат анна дилимиздя, ююредин ушаклары да буна. Теклиф едериз сизя бир лафлыджак, нередя сиз буладженыз сиирек кулланылан лафларын маанасыны. Кимин варса истедии йардым етмяя «Айдыннаа» – ашаада реквизитлеримиз:

Çіçek ауы – апрель

Canavar ауы – октябрь

asir – век

kalitā – качество

meraklı – интересный

oluş – случай

tiparlamaa – печатать, издавать

yakındaki – ближний

vatandaş – соотечественник

берекет – благодать

Запчы – Владыка

канон – закон

салтанат – слава

таныклык етмяя – свидетельство-
вать

хайыр – милость

хакикат – истина

хакына – воистину

AO Asociația Culturală

“LUMINA”

c/f 1013620007983

c/d 222451200121978

FinComBank SA

fil.12 Comrat

FTMDMD2X411

“НАКІКАТИН СЕСІ”
gazetası

Баş redaktor:

Viktor KOPUŞÇU

kopusciuv@mail.ru

kopussesi.wordpress.com

prihod-comrat.md